

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

INTRODUCTION

Պաշտոնական վիճակագրություն հասկացությունն օգտագործվում է ամենուրեք, երբ անհրաժեշտ է արտացոլել հանրային կյանքի էական և չափակցելի երևույթները թվային արտահայտությամբ երկրի վարչատարածքային միավորի, երկրի, տարածաշրջանի կամ ողջ աշխարհի սահմաններում, թողարկված՝ օրենքով լիազորված մարմինների կողմից, ՄԱԿ-ի պաշտոնական վիճակագրության հիմնարար սկզբունքների պահանջներին համապատասխան:

«**Վիճակագրություն**» տերմինը ծագել է լատինական «status» բառից, որը նշանակում է երևույթի վիճակ, դրություն:

The concept of official statistics is used everywhere when it's required to reflect the essential and measurable phenomena of public life in digital expression within the country's administrative territorial unit, within the borders of the country, within the region or the whole world, released by the legally authorized bodies in coherence with requirements of UN Fundamental Principles.

The term **“statistics”** originates from the Latin word “status”, which means the state, situation of phenomenon.

«Վիճակագրությունը» գիտություն է, որն արտացոլում է երևույթների «վիճակների նկարագրությունը (փաստումը)»՝ թվային տվյալներով:

1947 թվականի ՄԱԿ-ի վիճակագրական հանձնաժողովի առաջին նիստին հիմք է դրվել գլոբալ վիճակագրական համակարգի կառուցմանը, և 2017 թվականին լրանում է գլոբալ վիճակագրության 70-ամյակը: ՄԱԿ-ի անդամ երկրների վիճակագրական համակարգերը գործում են ՄԱԿ-ի վիճակագրական հանձնաժողովի ներքո, այդ թվում՝ վերջինիս կողմից այլ միջազգային կազմակերպություններին պատվիրակված լիազորությունների պատվիրակում, միասնական վիճակագրական ստանդարտներով, մեթոդաբանական և կազմակերպական հանձնարարականներով:

Վիճակագրությունը բնութագրվում է մյուս ոլորտների համեմատ առաջանցիկ զարգացմամբ, տվյալների հավաքագրման, մշակման, ամփոփման մեթոդաբանության (*Տեսական շերտ*)՝ Մահմանումներ, Դասակարգումներ, Սաթեմատիկական տեսություն և մոդելներ, *Գործնական շերտ*՝ Տվյալների աղբյուրներ, Տվյալների հավաքագրման և մշակման գործիքակազմ, Տարածման քաղաքականություն) մշտական կատարելագործման անհրաժեշտությամբ, երկրի տնտեսական, սոցիալական, ժողովրդագրական, բնապահպանական ցուցանիշները բովանդակող

“Statistics” also means the process of appropriate data collection and summarizing. This is the science, that reflects the “states” description (arguing)” of phenomena in numeral data.

The first session of the UN Statistical Commission took place in 1947 which founded the building of global statistical system and in the 2017 the 70-th anniversary of global statistics will be celebrated. The statistical system of UN member countries are functioning under the UN Statistical Commission, according to its unified statistical standards, methodological and organisational commitments.

The statistics is characterized by exceeding development in comparison with the other spheres, by necessity of regular improvement of data collection, processing, summarizing methodology (*A theoretical layer* Definitions, Classifications, Mathematical theory and models, *A practical layer* Data surces, e.g. surveys and administrative registers, Toolkit for data collection, processing, Dissemination policy, including release calendar and revision policy), as well as by continuous growth of the demand for information containing economic, social, demographic and environmental

տեղեկատվության նկատմամբ պահանջարկի մշտական աճով:

Վիճակագրական տեղեկատվության սպառողների և նրանց մոտ առաջացող հարցերի փարատմանը միտված տեղեկատվությունն առկա է ՀՀ ԱՎԾ վիճակագրական արտադրանքի «Որակի հոչակագրերում», որոնցում, ըստ յուրաքանչյուր արտադրանքի, նկարագրված են վիճակագրության օրենսդրական հիմքերը, վիճակագրության նպատակը և մեթոդաբանությունը: ՀՀ ԱՎԾ վիճակագրական արտադրանքի «Որակի հոչակագրերը» գետեղված են www.armstat.am (www.armstat.info) կայքի «Փաստաթղթավորում» բաժնում: Թեման մանրամասնորեն նկարագրված է «Տվյալների որակի գնահատում և գործիքներ» ձեռնարկում (<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/4187653/5752601/QUALDEC-EN.PDF/c9431f29-5fdd-4a8d-9179-bc-9a-054-cc622?version=1.0>) և «Եվրոպական վիճակագրական համակարգի որակի հոչակագրում»:

ՀՀ ԱՎԾ-ի, որպես հանրային շահ հետապնդող մարմնի, վիճակագրական ողջ արտադրանքը (նախնական-օպերատիվ և վերջնական-ամփոփ ու մեթոդաբանությունը) հանրությանը հասանելի է պաշտոնական կայքից:

Տեղեկատվական և հեռահաղորդակցության տեխնոլոգիաների զարգացման արդի պայմաններում վիճակագրական տեղեկատվության տարածման առաջնային և գլխավոր գործիքը դարձել է համացանցը, ինչի

indicators of the country.

The information on statistical information's users and statistics in question is available in the “Quality declarations” of NSS RA statistical production, where the legislative foundations, the objective and the methodology of the statistics are described for each product. The “Quality declarations” are available in the section “Documentation” at the following website www.armstat.am (www.armstat.info). The topic is described in detail in the “Handbook on data quality assessment methods and tools” at (<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/4187653/5752601/QUALDEC-EN.PDF/c9431f29-5fdd-4a8d-9179-bc9a054cc622?version=1.0>) and “Quality declaration of European statistical system”.

As a body, acting for public interests, NSS RA's whole product (preliminary-efficiency and final-summary and the methodology) is available to the public from the official website.

Under the conditions of the modern information and communication technologies development, the primary and principal tool for the dissemination of the statistical information is the network, by which

միջոցով էլ իրականացվում է վիճակագրական արտադրանքի առաջնահերթ հրապարակումը: Ավելին, կատարելագործվում է տարածման գործիքակազմը: ՀՀ ԱՎԾ-ն 2010 թվականի մայիսի 26-ից շահագործել է www.armdevinfo.am կայքը, իսկ 2012 թվականի սեպտեմբերի 14-ից՝ www.armstatbank.am կայքը: Դրանք հնարավորություն են ընձեռում սպառողներին վիճակագրական տվյալների շտեմարաններից ստանալ տարբեր ձևաչափերով (աղյուսակային, գծապատկերային, քարտեզային) ամփոփ տվյալներ՝ հնարավոր երկար ժամանակագրական շարքերով:

Տվյալների արժանահավատությունը հնարավոր է «տեղեկատվություն տրամադրող-վիճակագիր» երկկողմանի փոխադարձ վստահության վրա հիմնված հարաբերությունների առկայության դեպքում:

Այս առումով, գոյություն ունի հակադարձ փոխազդեցություն «ժամանակ», «արդիականություն», «որակ», «ամբողջականություն» և «օգտավետություն» հասկացությունների միջև:

Վիճակագրական տեղեկատվության սպառողներն առաջնորդվելով «յուրաժամանակության (արդիականության)» պահանջներից, դրդում են տեղեկատվություն տրամադրողներին (ռեսպոնդենտներին) կարճ ժամկետում ամփոփել և ՀՀ ԱՎԾ-ին տրամադրել երբեմն թերի ամբողջականությամբ ցուցանիշներ, որոնք հետագայում կարող են վերանայվել

the priority publication of the statistical product is implemented. Moreover, improves the tools of dissemination. NSS RA exploited the following website www.armdevinfo.am from the 2010 may 26, and from 2012 september 24 the www.armstatbank.am website. They give an opportunity to the users to get complete data from the statistical databases in different formats (tabular, graphical, map)՝ with possible long time series.

The reliability of data could be caused by of availability of bilateral relations of “information provider–statistician” based on the mutual confidence and respect.

In this sense, there is a reverse interaction between the terms of “time”, “modernity”, “quality”, “integrity” and “utility”.

The users of statistical information, guided by the requirements of “timeliness (modernity)”, actuate the information providers (respondents) to summarize and provide to NSS RA sometimes entirety incomplete indicators in short time, which can be revised (adjusted and completed) subsequently. As a result, statistical services are forced to produce

(ճշգրտվել և ամբողջականացվել): Արդյունքում, վիճակագրական ծառայությունները ստիպված են թողարկել նույն ցուցանիշի վերաբերյալ տարբեր արտադրանքներ՝ շտապ հավաքագրված-օպերատիվ թողարկումներ, միջնաժամկետ-վերանայված արտադրանքներ և վերջնական ամփոփ արտադրանքներ:

Վիճակագրական տեղեկատվության սպառողները, վերը հիշատակված տարբեր տեսակի վիճակագրական արտադրանքներից օգտվելու պարագայում հարկ է, որ հաշվի նստեն ժամանակագրական և այլ սահմանափակումների հետ, որոնք ամբողջացված են ստորև.

different products on the same indicator: urgently collected-efficiency issue, middle time-reviewed products and final summary products. timeliness

The users of the statistical information, in case of using the above-mentioned statistical products, should take into account take into account with time and other limitations, which are shown in the table, which is showed below.

Վիճակագրության յուրաժամանակության, որակի, ամբողջականության և օգտավետության համաձայնեցվածության նկարագիրը
Description of the coherence of the timeliness, quality, completeness and usefulness of statistics

Ժամանակ Time	Որակ Quality	Ամբողջակա- նություն Integrity	Օգտավետությունը¹ (կիրառական նշանակությունը) Advantage¹ (applied importance)
<i>ժիչ short</i>	<i>ցածր low</i>	<i>թերի incomplete</i>	<i>գուտ միտումների մասով օպերատիվ վճիռների համար for operative decisions related only to trends</i>
<i>միջին average</i>	<i>միջին medium</i>	<i>միջին average</i>	<i>որոշումների համար for decisions</i>
<i>երկար long</i>	<i>բարձր high</i>	<i>լիակատար complete</i>	<i>վերլուծությունների համար for analyses</i>

¹«Վիճակագրական տվյալները համաձայնեցված են կամ համատեղելի խելամիտ ժամանակահատվածում» համաձայն «Եվրոպական վիճակագրության փորձառության օրենսգրքի» սկզբունք 14-րդի՝ Համաձայնեցվածություն և համադրելիություն (ընդունված 24.02.2005թ. Վիճակագրական ծրագրային կոմիտեի նիստի ժամանակ և հաստատված Եվրոպական Համայնքների հանձնաժողովի կողմից (Բրյուսել, 25.05.2005թ. COM (2005) 217)):

Statistical data are coherent or reconcilable over a reasonable period of time according to the Principle 14 : Coherence and Comparability of European Statistics Code of Practice (adopted on 24 February 2005 at the meeting of Statistical Program Committee and approved by Comm the Commission of the European unities (Brussels 25May 2005 COM(2005) 217))

Այս առումով, հարկ է հաշվի առնել, որ տեղեկատվական ամսական զեկույցներում հրապարակված բոլոր ցուցանիշներն իրենց բնույթով նախնական են: Ամբողջական - ամփոփ ցուցանիշները հրապարակվում են պաշտոնական կայքէջի տվյալների շտեմարաններում, վիճակագրական տարեգրքերում և ժողովածուներում, որոնցում ևս ժամանակագրական շարքերում զետեղված վերջին տարիների ցուցանիշները դեռևս կարող են ենթարկվել վերանայումների:

In this sense, it's necessary to take into consideration, that all the indicators published in monthly informational reports, by their nature are preliminary. Complete, summary indicators are published in databases of the official website, in statistical yearbooks and handbooks, in which also the indicators of the recent years in time series may still be subjected to reviews.